

Sygn. akt I ACa 319/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Roman Dzięczek

Sędzia SA Bogdan Świerczakowski (spr.)

Sędzia SO (del.) Katarzyna Sałaj – Alechno

Protokolant st. sekr. sąd. Joanna Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko A. T. i K. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 17 kwietnia 2013 r.

sygn. akt I C 1198/11

1. ***oddala apelację;***

2. ***zasądza solidarnie od A. T. i K. K. na rzecz Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.***

Bogdan Świerczakowski R. K. S. – A.

Sygn. akt I ACa 319/15

UZASADNIENIE

Bank (...) S.A. w W. wystąpił przeciwko A. T. oraz K. K. o zasądzenie kwoty 666.259,31 zł z odsetkami umownymi w wysokości 4 x stopa kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym: od dnia 4 lutego 2011 r. do dnia poprzedzającego dzień złożenia pozwu, tj. 24 lutego 2011 r. - od kwoty 578.245,63 zł oraz od dnia złożenia powództwa do dnia zapłaty - od kwoty 666.259,31 zł.

W dniu 5 sierpnia 2011 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie wydał nakaz zapłaty, w którym uwzględnił powództwo w całości.

Pozwani wnieśli sprzeciw od nakaz zapłaty, w którym zarzucili, że dokument zatytułowany „Wyciąg z ksiąg Banku (...) S.A.” z 4 lutego 2011 r., będący podstawą powództwa, nie ma charakteru urzędowego, a jest jedynie dokumentem prywatnym, a więc dowodem, że osoby które ten dokument podpisały, złożyły oświadczenie o treści wskazanej w tym dokumencie. Zarzucili ponadto, iż wypowiedzenie umowy pożyczki hipotecznej nr (...) - (...) z 29 marca 2006 r. zostało dokonane przez powoda bezpodstawnie i nie wywarło żadnych skutków, ponieważ w chwili dokonywania przez powoda wypowiedzenia, postanowienia Regulaminu nie wiązały pozwanych.

W piśmie procesowym z dnia 9 października 2012 r. powód cofnął pozew ze zrzeczeniem się roszczenia odnośnie żądania zapłaty powyżej kwoty 630.666,85 zł z dochodzonymi odsetkami umownymi.

Wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie zasądził od A. T. i K. K. in solidum na rzecz Banku (...) S.A. w W. kwotę 630.666,85 zł z odsetkami umownymi w wysokości 4 x stopa procentowa kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym liczonymi: od kwoty 566.694,39 zł od dnia 04 lutego 2011 r. do dnia 24 lutego 2011 r. oraz od kwoty 630.666,85 zł od dnia 25 lutego 2011 r. do dnia zapłaty, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego K. K. do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...), dla którego urządzona jest księga wieczysta w Sądzie Rejonowym dla Warszawy M. w W. VI Wydział Ksiąg Wieczystych nr (...)/ (...) oraz kwotę 42.509,70 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 7200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 1). W punkcie 2 Sąd umorzył postępowanie w pozostałym zakresie (pозew obejmował kwotę 666.259,31 zł z umownymi odsetkami).

Podstawa faktyczna wyroku jest następująca.

A. T. 29 marca 2006 r. zawarła umowę pożyczki hipotecznej w kwocie 656.000 zł z poprzednikiem prawnym powoda, tj. Bankiem (...) S.A. Termin spłaty został ustalony na 1 kwietnia 2021 r. Zabezpieczenie pożyczki stanowiła hipoteka zwykła w wysokości 656.000 zł (zabezpieczenie spłaty kapitału) i hipoteka kaucyjna do wysokości 354.200 zł (zabezpieczenie spłaty należności ubocznych). Obie wskazane hipoteki zostały ustanowione przez K. K. na należące do nich nieruchomości, stanowiącej lokal nr (...) w budynku na ul. (...) w W., dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy M. w W. VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Hipoteki zostały skutecznie ustanowione.

Zgodnie z paragrafem 2 ust. 5 umowy pożyczki spłata rat kapitałowo-odsetkowych przypadła na każdy 1 dzień miesiąca. Strony umowy ustaliły, że w okresie spłaty pożyczki będzie ona spłacana w równych ratach miesięcznych. Stosownie zaś do paragrafu 13 umowy pożyczki, wypowiedzenie umowy przez bank mogło nastąpić w przypadkach i terminach określonych w Regulaminie kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A.

29 listopada 2007 r. nastąpiło przejście przez powoda części majątku Banku (...) S.A. Od tego dnia stroną umowy pożyczki jest powód.

8 lutego 2010 r. powód, w związku z niewywiązywaniem się pozwanej z zobowiązań umownych, wypowiedział umowę pożyczki i wezwał pozwanych do zapłaty. Pozwani nie uiszcili długu.

Zadłużenie pozwanej wobec powoda, według stanu na dzień 25 lutego 2011 r., wynosi 630.666,85 zł. Na wskazaną kwotę składają się:

- 566.694,39 zł - kwota niespłaconego kapitału,

- 21.694,87 zł - kwota niespłaconych odsetek bieżących,

- 42.277,59 zł - kwota odsetek od zadłużenia przeterminowanego (niekwestionowana przez strony opinia biegłego w zakresie rachunkowości i finansów (...)).

Sąd Okręgowy ocenił, że powództwo w zakresie popieranym do końca procesu jest zasadne, z następujących względów.

Zgodnie z art. 384 § 1 k.c., ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przed zawarciem umowy. W momencie zawarcia umowy pożyczki obowiązywał Regulamin kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim z 15 lutego 2006 r. Zgodnie zaś z paragrafem 13 umowy pożyczki, wypowiedzenie umowy przez bank mogło nastąpić w przypadkach i terminach określonych w tym Regulaminie.

Stosownie do paragrafu 12 Regulaminu, wypowiedzenie umowy przez bank może nastąpić w przypadku stwierdzenia, że warunki udzielenia pożyczki nie zostały dotrzymane lub w razie zagrożenia terminowej spłaty pożyczki z powodu złego stanu majątkowego Kredytobiorcy. Termin wypowiedzenia umowy, stosownie do ust. 2 tego paragrafu, wynosił 30 dni. Pozwani nie wywiązali się ze zobowiązania, tj. z terminowego spłacania rat kapitałowo-odsetkowych pożyczki.

Regulamin obowiązujący w momencie zawarcia umowy pożyczki obowiązywał pozwanych także w dniu jej wypowiedzenia, bowiem strony nigdy nie wprowadziły w jego miejsce innego wzorca. Zmiana treści Regulaminu dokonana przez Bank (...) S.A. dnia 4 stycznia 2010 r. pozostaje bez znaczenia dla niniejszej sprawy, gdyż Bank (...) S.A. w tym dniu nie był już stroną umowy pożyczki zawartej z pozwaną, 29 listopada 2009 r. nastąpiło bowiem przejęcie przez powoda części majątku Banku (...) S.A. W konsekwencji, powodowi przysługiwało prawo wypowiedzenia umowy pożyczki na podstawie postanowień zawartych w Regulaminie i obowiązujących pozwanych zarówno w chwili podpisania umowy pożyczki, jak i w dniu jej wypowiedzenia, tj. 8 lutego 2010 r. Tym samym, zarzut bezpodstawności oraz braku podstaw prawnych wypowiedzenia umowy pożyczki, podniesiony przez pozwanych w sprzeciwie od nakazu zapłaty, nie znajduje oparcia w okolicznościach faktycznych sprawy.

Również zarzut pozwanych dotyczący braku wykazania legitymacji czynnej powoda do występowaniu w niniejszym postępowaniu nie zasługiwał zdaniem Sądu Okręgowego na uwzględnienie. Po pierwsze, Sąd ocenił, że jest spóźniony, gdyż pozwani dotychczas nie kwestionowali w żaden sposób legitymacji czynnej powoda, w szczególności nie żądali dodatkowych dowodów na udowodnienie, iż prawa i obowiązki wynikające z umowy pożyczki zawartej przez pozwanych znajdowały się w zorganizowanej części przedsiębiorstwa przeniesionej na powoda na skutek podziału.

Po drugie, przeniesienie praw i obowiązków z przedmiotowej umowy pożyczki na powoda, zostało wystarczająco udowodnione poprzez odpis z KRS powoda znajdujący się w aktach sprawy. Z odpisu tego wynika, iż oddział banku, z którym pozwana zawarła umowę pożyczki, na skutek podziału został przejęty przez powoda. Powyższe wynika również z opisu Księgi Wieczystej nr (...), bowiem hipoteka kaucyjna i umowna zostały przepisane na powoda.

Jako podstawę orzeczenia o kosztach Sąd wskazał art. 98 k.p.c.

Pozwani zaskarżyli apelacją wyrok w zakresie uwzględniającym powództwo i orzekającym kosztach. Zarzucili:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.

a) art. 233 k.p.c. polegający na dowolnej, a nie swobodnej ocenie materiału dowodowego wyrażającej się w:

- ustaleniu, że powód należycie wykazał, że prawa i obowiązki z umowy pożyczki hipotecznej z dnia 29 marca 2006 r. przeszły z Banku (...) SA na powoda,
- przyjęciu, że odpis pełny z KRS powoda jest wystarczającym dowodem na to, że prawa i obowiązki z konkretnej umowy pożyczki z dnia 29 marca 2006 r. przeszły na powoda,
- przyjęciu, że z odpisu pełnego z KRS powoda wynika, że oddział banku, z którym została zawarta umowa pożyczki został przejęty przez powoda,

- przyjęciu, że fakt „przepisania” na powoda w księdze wieczystej hipotek będących zabezpieczeniem umowy pożyczki hipotecznej z dnia 29 marca 2006 r. dowodzi przejścia na powoda ogółu praw i obowiązków wynikających z przedmiotowej umowy pożyczki;

b) art. 233 k.p.c. poprzez błąd w ustaleniach faktycznych wyrażający się nieustaleniem, iż powód w niniejszej sprawie częściowo cofnął pozew i zrzekł się roszczenia, a w konsekwencji przegrał w części dotyczącej cofniętego pozwu;

c) art. 233 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. - poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału wyrażające się nieustaleniem, że powód w niniejszej sprawie częściowo cofnął pozew, a w konsekwencji pominięcie przy orzekaniu faktu cofnięcia pozwu przez powoda w zakresie określonym w piśmie powoda z dnia 9 października 2012 r., a tym samym pominięcie częściowego przegrania sprawy przez powoda;

d) art. 98 k.p.c. - poprzez jego zastosowanie w sytuacji, w której powód częściowo przegrał sprawę wskutek cofnięcia pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczenia;

e) art. 100 zd. pierwsze k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, w której powód częściowo przegrał sprawę wskutek cofnięcia pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczenia;

f) art. 503 § 1 k.p.c. - poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że powołany przepis wprowadza prekluzję w zakresie zarzutów dotyczących żądań pozwu, a w konsekwencji uznanie za spóźniony zgłoszony przez pozwanych zarzut braku wykazania przez powoda czynnej legitymacji procesowej;

g) art. 328 § 2 k.p.c. - poprzez niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w niewyjaśnieniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy prawnej na jakiej Sąd I instancji uznał za spóźniony zarzut braku legitymacji procesowej powoda;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 6 k.c. - poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że to na pozwanych ciążył obowiązek żądania od powoda dodatkowych dowodów wykazujących, że prawa i obowiązki z umowy pożyczki hipotecznej z dnia 29 marca 2006 r. przeszły z Banku (...) SA na powoda;

b) art. 384 k.c. w zw. z art. 384¹ k.c. - poprzez uznanie skuteczności wypowiedzenia umowy pożyczki hipotecznej z dnia 29 marca 2006 r. na podstawie niewiążącego, ze względu na brak doręczenia pozwany przez powoda zmienionej treści, Regulaminu kredytowania osób fizycznych w Banku (...).

Skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na ich rzecz pozwanych kosztów procesu według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie w całości i zasądzenie solidarnie od pozwanych kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Pierwszy zarzut naruszenia art. 233 k.p.c., jak również zarzuty naruszenia art. 503 § 1 k.p.c. i art. 6 k.c., dotyczą zagadnienia legitymacji czynnej powoda.

Sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w tej sprawie podlega ocenie według stanu prawnego sprzed zmiany art. 503 § 1 k.p.c. dokonanej ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011r., poz.1381), a więc niepodniesienie w nim zarzutu dotyczącego legitymacji

czynnej powoda nie wywołało skutku w postaci sprekludowania tego zarzutu. Pozwani mogli także w dalszym toku postępowania kwestionować nabycie przez powoda wierzytelności objętej sporem. Niemniej, zarzut ten pojawił się dopiero na ostatniej rozprawie, w zdawkowej i częściowo niezrozumiałej postaci: „Kwestionuję legitymację czynną. Podnosi okoliczności, że roszczenia z przedmiotowej umowy weszły w skład majątku powoda” (k.267). Szerzej traktuje o wskazanym zarzucie załącznik do protokołu złożony przez pełnomocnika pozwanych na tej rozprawie (k.265-266), przy czym należy mieć na uwadze, że załącznik do protokołu nie jest pismem procesowym i nie ma znaczenia autonomicznego. Nie może więc zawierać treści samodzielnych, lecz powinien ograniczać się do zreferowania i streszczenia ustnych wywodów i wniosków przedstawionych uprzednio na rozprawie (por. wyrok SN z dnia 13 listopada 2003 r., I CK 229/02, Biul. SN 2004, nr 4, poz. 9). W tym wypadku to załącznik do protokołu w istocie formułuje nowy zarzut. Jednak zważywszy na jednoczesne ustne zakwestionowanie legitymacji czynnej powoda, nie można mówić o zarzucie spóźnionym. Z drugiej strony, zważywszy na tak późne podniesienie zarzutu przez pozwanych, nie było podstaw do pozbawienia strony powodowej prawa powołania się na nowe fakty i dowody dotyczące tej kwestii na etapie postępowania apelacyjnego. Powód nie ponosi winy za nie powołanie się na dodatkowe dowody mające wykazać jego legitymację czynną dopiero w postępowaniu apelacyjnym, skoro został zaskoczony zarzutem dotyczącym tej kwestii dopiero tuż przed zamknięciem rozprawy. Poza tym należy podkreślić, że art. 381 k.p.c. nie może stanowić przeszkody do wyjaśnienia okoliczności koniecznych do prawidłowego rozstrzygnięcia sporu, do czego zawsze powinien dążyć sąd drugiej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2014 r., III CSK 150/13, Lex nr 1489245). Art. 381 k.p.c. został tak skonstruowany, że jedynie daje sądowi drugiej instancji możliwość pominięcia nowych faktów i dowodów a nie nakazuje ich pominięcia.

Uwzględnienie nowych twierdzeń zgłoszonych w odpowiedzi na apelację było konieczne i z tego względu, że odwołują się one do faktów znanych sądowi, bo ogłoszonych w dzienniku informacyjnym Monitor Sądowy i Gospodarczy – Część Ogłoszenia z 2006 r., nr 239, poz. 15136. Zgodnie z tą informacją, pośród przenoszonych na Bank (...) S.A. oddziałów, znalazł się Oddział w W., ul. (...) (k.441). O przejściu na powoda wierzytelności z tytułu niespłaconego wobec (...) S.A. zobowiązania pozwanej mowa jest w Części II ust. 2.2.1 pkt 6) ogłoszenia: (...) S.A. przypadają wierzytelności z tytułu niespłaconych zobowiązań wobec (...) S.A. z umów kredytowych związanych z Przenoszonymi Oddziałami na zasadach określonych w niniejszym pkt 2.2.1...”. Trzeba dodać, że w ust. 2 ogłoszenia wyjaśniono, iż „Przez umowy kredytowe rozumie się w niniejszym Planie Podziału umowy kredytu, pożyczki pieniężnej...” (k.431-432). Zatem nie ulega wątpliwości, że powodowi przypada wierzytelność należna wobec pozwanej z tytułu przedmiotowej, niespłaconej pożyczki, zaciągniętej mocą umowy pożyczki hipotecznej z dnia 29 marca 2006 r. (k.10-12). Natomiast istnienie długu rzeczowego pozwanego wobec powoda stwierdzają wpisy hipoteki zwykłej i kaucyjnej w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie VI Wydział Ksiąg Wieczystych. Dodatkowo można jeszcze wskazać, że ma rację powód, iż zgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, hipoteka nie mogła być przeniesiona bez wierzytelności, którą zabezpiecza (zasada akcesoryjności hipoteki i zabezpieczonej przez nią wierzytelności). A zatem dokonując wpisu powoda jako wierzyciela hipotecznego, musiał sąd wieczystoksięgowy stwierdzić, że powodowi przysługuje wierzytelność zabezpieczona hipoteką.

Skarżący słusznie zarzuca Sądowi I instancji niewyjaśnienie z jakich przyczyn uznał za spóźniony zarzut braku legitymacji czynnej powoda. Niemniej, owo zaniechanie nie miało żadnego wpływu na wynik sprawy, a naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. nie było tak poważne, by uniemożliwiało kontrolę instancyjną. W końcu trzeba zauważyć, że jak wynika z powyższych rozważań, Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska o spóźnionym powołaniu wskazanego zarzutu.

Zarzut naruszenia art. 384 k.c. w zw. z art. 384¹ k.c. również nie jest zasadny. Sąd Okręgowy trafnie zauważył, że zmiana regulaminu dokonana w 2010 roku przez Bank (...) S.A. nie miała żadnego znaczenia dla relacji stronami tego procesu, dla których nadal moc obowiązującą zachował regulamin w niezmienionej postaci, do którego odwołano się w umowie pożyczki hipotecznej. Reasumując, wypowiedzenie umowy pożyczki miało oparcie w umowie, która odwoływała się w tym zakresie do regulaminu i Sąd Okręgowy zasadnie uwzględnił powództwo w zakresie, w jakim było podtrzymywane po weryfikacji zadłużenia przez biegłego. Obowiązek zwrotu pożyczki wynika także z art. 720 § 1 k.c. jak i art. 69 ust. 1 w zw. z art. 78 ustawy – Prawo bankowe.

Pozostałe zarzuty dotyczą rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Sąd Okręgowy błędnie wskazał na art. 98 k.p.c. jako podstawę rozstrzygnięcia, ale zważywszy, że powód uległ tylko w nieznaczej części swego żądania (cofając pozew): $666.259,31 - 630.666,85 = 35.592,46$; $35.592,46:666.259,31 = 0,053$ a więc 5,3%, istniały podstawy do zasądzenia na jego rzecz od pozwanych całości poniesionych kosztów, na podstawie art. 100 zdanie 2 k.p.c. Ta sama zasada znalazłaby zastosowanie, gdy wbrew woli powoda (k.76) przyjąć, że przedmiotem sporu była kwota zasądzona nakazem zapłaty (k.86). Zmiana w proporcjach wygranej do przegranej byłaby nieznacząca: 93,7% (powód) do 6,3% (pozwani).

Z przedstawionych względów, przyjmując za swoje ustalenia Sądu I instancji, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. w zw. z art. 105 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. (por. uchwałę SN z dnia 7 kwietnia 1975 r., III CZP 6/75, OSNC 1976/2/27) i uwzględniła wynagrodzenie radcy prawnego reprezentującego powoda w postępowaniu apelacyjnym w stawce minimalnej.